

Законодавство України про охорону праці за роки незалежності України суттєво оновилося. Значна робота проводиться щодо адаптації українського законодавства з охорони праці до вимог Європейського Союзу.

Наразі фахівці вважають, що діючий Закон «Про охорону праці» не відповідає сучасним вимогам України, містить застарілий та неефективний спосіб державного регулювання безпеки та здоров'я працівників [В.Волков та ін.].

Підготовлений проект нового закону з проблем охорони життя та здоров'я працівників («Про безпеку та здоров'я працівників на роботі»), що розроблений із метою формування нової національної системи запобігання професійним ризикам шляхом впровадження на законодавчому рівні ризикоорієнтованого підходу у сфері організації безпеки та здоров'я працівників та імплементації положень Директиви Ради 89/391/ЄЕС про запровадження заходів, покликаних заохочувати до покращення безпеки та охорони здоров'я працівників на роботі, який опублікований у відповідних виданнях і який активно обговорюється в суспільстві, буде сприяти подальшому покращенню умов праці, підвищенню її безпеки, продуктивності та якості.

УДК 17.022

DOI: 10.31733/15-03-2024/2/409-410

Вікторія КОРНІЄНКО,
завідувач кафедри
психології та педагогіки,
доктор психологічних наук, доцент

Рута ЮРАВІЧУТЄ,
студентка ННІ права
та інноваційної освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ДІТЕЙ ЗАЛЕЖНО ВІД УМОВ ПРОЖИВАННЯ

Людські цінності та ціннісні орієнтації завжди були одними з найбільш цікавих об'єктів дослідження філософії, соціології та психології на всіх етапах їх становлення.

Проблему цінностей та ціннісних орієнтацій розглядали у своїх працях такі відомі психологи, як Л. Виготський, В. М'ясищев, С. Рубінштейн, О. М. Леонтьєв, Б. Ананьєв, Л. Божович, Г. Костюк та ін. У межах позитивної психології у США створено новий інструментарій для дослідження цінностей «Цінності в дії» Values in action (VIA), що значно підвищило рівень обґрунтування та розробки критеріїв класифікації ціннісних орієнтацій на основі сучасного стану розвитку наукових знань з цієї теми [2, 5].

Науковець і дослідник М. Рокіч визначив і замінив відмінності між установками та цінностями: цінність характеризує віру в загальну концепцію, що може стосуватися кількох конкретних об'єктів і ситуацій, тоді як установка – це набір переконань, які співвідносяться одне з одним і стосуються об'єкту або ситуації. Відповідно до його концепції, цінність – це стійка віра в фундаментальну перевагу одних цілей або способів існування над іншими, а ціннісна орієнтація, так чи інакше, впливає на всі суспільні явища.

На його думку, людські цінності не надто численні, вони притаманні всім людям, хоча й не в однаковій мірі, і їх можна об'єднати в системи цінностей. Тож М. Рокіч виділяє два класи цінностей:

- термінальні – переконання, які говорять про те, що до певної кінцевої мети індивідуального існування варто прагнути;
- інструментальні – переконання, про певний спосіб дій чи рис особистості, є найбільш доцільними в будь-якій ситуації [4,5].

Також, ми погоджуємося з думкою Узнадзе, що ціннісні орієнтації – це фіксоване ставлення до тих елементів соціальної реальності, які мають високу цінність для особистості. А будь-який об'єкт у психології характеризується не його фізичними властивостями, а порівнянням із задовільними потребами суб'єкта, які визначають

наявність або відсутність мотиваційної сили, позитивних настроїв тощо [1,3,5].

Проте в нашій роботі ми вважаємо за доцільне спиратися на визначення ціннісних орієнтацій як елемента структури формування особистості, що працюватиме на свідомому рівні і визначатиме генеральну лінію життя дитини, а тому відіграватиме провідну роль в організації, виборі напрямку та регуляції життєдіяльності, в контексті екстремальних (воєнних) умов існування дитини та пов'язаних зі зміною умов життєдіяльності.

Доведено, що цінності в умовах сім'ї це: уважне й шанобливе ставлення до батьків та інших старших членів родини, знання і розуміння їхнього місця та ролі в ній; уявлення про дружні родинні стосунки; турбота, чуйність, альтруїзм тощо.

На думку науковців (Т. Піроженко, Л. Соловйова, С. Ладивір, І. Карабаєва, О. Хартман, О. Федорчук, Л. Токарева та ін.), уже з першого онтогенетичного періоду людини, в дитинстві, відбувається формування підвалин ціннісних уявлень, очікувань, смислів, цінностей.

Про вплив умов проживання на формування всіх трьох складових ціннісних орієнтацій (когнітивну, емоційну, діяльнісну) дитини було визначено в багатьох дослідженнях. Але умови сьогодення, пов'язані в війною в нашій країні, формують у дітей ще й інші цінності [1,4,5].

Порівнюючи умови проживання дітей, в залежності від того чи стали вони свідками воєнних подій, чи знаходяться у відносно спокійному місці, можна побачити різницю у цінностях, які вони визначали під час дослідження.

Наразі війна для дітей, які стали свідками смертей і насилля, втратили житло та пережили всі страхоття війни, сформувала нові цінності. Мова йде про облагороджування душі і серця дитини.

По-перше, це прояв суспільної волі до перемоги через безумовне прагнення свободи в усіх аспектах життя. По друге – це сміливість, яка необхідна для перемоги над ворогом. По третє – це альтруїзм, толерантність та людяність, як прояв найкращих гуманістичних рис. Наступною цінністю є почуття патріотизму, як інтегральний показник вищезазначеного. Та все ж, головними цінностями і скарбом життя дітей, які стали свідками воєнних дій та окупації, стали сім'я, рідні та домівка, якою б вона не була.

І такі ціннісні орієнтації будуть долучені до тих, які мають формуватись у сімейному колі. Безумовно, результат цієї війни матиме значний вплив на подальший розвиток підростаючого покоління і визначатиме роль демократії і нових цінностей, які змінять нашу країну і світ в цілому [1,4,5,6].

Отже, як один з елементів структури особистості, набуті цінності будуть відігравати вирішальну роль у регуляції поведінки, формуванні світогляду, переконань, та виборі життєвого шляху нового покоління нашої країни.

1. Карасьова К. В. Характеристика прояву ціннісних орієнтирів старших дошкільників у рольовій взаємодії з однолітками. Актуальні проблеми психології : зб. наук. пр. Ін-ту психології імені Г. С. Костюка НАПН України / [гол. ред. С. Д. Максименко]. Київ : Срібна хвиля, 2013. Т. IV. Психологія розвитку дошкільника. – Вип. 9. – С. 120–134.

2. Корнієнко В.В., Іванова А.К. Особливості взаємозв'язку перфекціонізму та копінг-стратегій у студентів. «Молодий вчений». № 1 (77). 2020. С.34-39.

3. Соловйова Л. І. Дослідження регулятивних механізмів ціннісних орієнтацій старших дошкільників. Актуальні проблеми психології : зб. наук. пр. Ін-ту психології імені Г. С. Костюка НАПН України ; [гол. ред. С. Д. Максименко]. Київ : Срібна хвиля, 2013. Т. IV. Психологія розвитку дошкільника. Вип. 9. С. 247–259.

4. Піроженко Т.О. та ін. Ціннісні орієнтації дитини у дорослому світі. Навчально-методичний посібник. Київ : 2016. 215с.

5. Ціннісні орієнтири навчально-виховного процесу у позашкільних навчальних закладах : методичний посібник / А. Е. Бойко, А. В. Корнієнко, О. В. Литовченко [та ін.] ; за ред. В. В. Мачуського. Київ : ТОВ «Артмедіа прінт»2017. 272 с.

6. Горіна О.Т. Особистісна самооцінка студентської молоді як критерій психологічної безпеки в умовах війни: кол. монографія «Простір, час та інноваційно-психологічний клімат в соціогуманітарному дискурсі», Дніпро : ДДУВС, 2023. С.18-32.